

TRIBUNA

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ

APARE SĂPTĂMÂNAL SUPT ÎNGRIJIREA UNUI COMITET

CUPRINSUL :

- G. Sima Cu prilejul unei declarații a d-lui N. Iorga.
Cititor : „Universul”.
Din viața Ardealului.
G. Popp Români și unguri în cursul războiului
mondial.
Din „N. R.” D. Iorga despre politica actuală.
Șt. P. Moldovanu . Unde e Venizelos al nostru ?

CRONICI :

Cuvântările contelui Tisza.—Vitejie tragică.—Autonomia Poloniei.—Slaviciu pribeag.—Vreme nouă.

REDAȚIA :
„LIBRĂRIA STĂNCULESCU”
Bulevardul Elisabeta No. 5
BUCUREȘTI

ADMINISTRAȚIA :
SOC. AN. „RAMURI”
Strada Liceului No. 5
CRAIOVA

PREȚUL 20 BANI

11978

A apărut:

Anul al X-lea, No. 26

BUCUREȘTI

26 Iulie 1915

DRUM DREPT

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÂNALĂ

DIRECTOR: N. IORGA

REDACTORI: C. Ș. FĂGETEL și D. TOMESCU

SUMARUL:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. Iorga. — O carte de povești din Bucovina.

Teodor A. Naum. — Mama cea oarbă (poesie, după
Béranger).

A. N. — Al. Vlăduță.

M. — Sonet.

Ic. P. Partenie. — La pescuit (schiță).

Virgil Tempeanu. — Cîntecele mele, (poesie).

CRONICA.

REDACȚIA și

ADMINISTRAȚIA:

CRAIOVA

— Strada Liceului No. 6 —

ABONAMENT ANUAL:

În țară. Lei 10

În străinătate „ 12

Numărul 20 bani

„TRIBUNA“

REVISTĂ POLITICĂ ȘI CULTURALĂ SĂPTĂMÂNALĂ

CU PRILEJUL UNEI DECLARAȚII A D-LUI N. IORGA

Nici unul din bărbații României, din trecut și de astăzi, n'a avut o influență atât de puternică și de hotărîtoare asupra întregului neam românesc ca d. Iorga. Mai ales dela 1903 încoace, de când a început să scrie la „Sămănătorul“ primul articol: „Cu prilejul dispariției „Tribunei“ din Sibiu“, la 4 Mai 1903, d. N. Iorga a devenit atât pentru generațiile mai tinere din Regat cât și pentru cele din Ardeal și Bucovina, exponentul ideii naționale cu toate atributele ei.

Numele de „N. Iorga“ devenise o noțiune, cari nu cuprindea numai ceea ce se spunea de obicei — căci mai mult nu se putea *spune*: — unitatea culturală, ci cuprindea deplina unitate a neamului românesc de pretutindeni. Gândul că nu peste mult vom forma cu toții și o unitate politică, devenise o putere care stăpânea tot mai mult spiritele: supt auspiciile lui s'a lucrat aproape tot ce s'a lucrat dincolo în decenia din urmă.

Când a isbuenit, anul trecut, războiul european cel dintâi gând al nostru, al Ardelenilor, a zburat spre d. N. Iorga. Eram fericiți că momentul visat de înaintașii noștri și în așteptarea căruia am lucrat cu toții cât ne-au iertat slabele noastre puteri, s'a apropiat și ne gândeam cât de mulțumit trebuie să fie d. Iorga, care a ajuns să vadă apropiindu-se clipa în care să i se împlinească profețiile și să dea rod munca titanică desfășurată în această direcție. Așteptam cu cea mai mare nerăbdare ce se poate închipui, sosirea revistei d-lui Iorga, spre a ceți în ea spus limpede și puternic, ceea ce ne agita sufletele.

Dar „*Neamul românesc*“ nu mai eră lăsat să treacă granița, iar noi ne frământam îngrozitor și ne simțeam cu totul desolați că tocmai în aceste clipe mari și grele suntem lipsiți de luminile d-lui Iorga. Săptămâni întregi am stat așa. Abia într'un târziu am auzit din izvoare de încredere că d-l Iorga nu s'a pronunțat destul de categoric asupra situației și că nu s'a pus în fruntea opiniei publice

care-l aștepta și dorea, ei, în singurătatea-i dela Dăleni, așteaptă ca multă altă lume, desfășurarea ulterioară a evenimentelor.

Mult ne-a costat obișnuirea cu această atitudine a d-lui I. pe care ceva mai târziu, după ce am venit în țară, am avut prilejul s'o vedem cu ochii. Dar nu trecu mult și bucuria noastră, tulburată pe o clipă, reveni. D. Iorga promise să fie secretar general al „Ligii culturale“ care se mărturisii acum pe față *iredentistă*, și din acest moment își reluu rolul cel mare pe care eram convinși că nimeni nu-l poate duce în țară cu atâta avânt, sinceritate și izbândă.

La câteva zile, d. Iorga, în tovarășia d-lui O. Goga, adresează în numele „Ligii“, câteva „*Cuvinte către poporul românesc al satelor României*“, în care spunea pe lângă altele: „Cum suntem o carne, să fim un trup, cum suntem un graiu, un suflet să fim! La cel dintâi semn al regelui Ferdinand al României să se ridice țara întreagă pentru a-și căuta dragostea peste munți, împotriva ori cui i-ar sta în cale. Luptă cinstită, luptă înverșunată, până la moarte!“ Și, la alte câteva zile, în prima întrunire a Ligei ținută în Bucureștii, la 15 Februarie a. c., d-l Iorga spunea: „Domnilor, sunt două feluri de politici pe care le, poate face un neam: o politică cu pricepere la care se poate îngădui discuția și o politică, politica cea mare, hătărăitoare a trecutului, a prezentului viitorului, eu privire la care nu se poate îngădui nici un fel de discuție... Intregul nostru trecut arată că România nu poate să aibă altă politică decât politica unui stat național, care tinde să-și capete hotarele sale naționale... Să ne gândim că este o dreptate în cer, că s'ar scăpa cerurile din adâncul lor dacă acele mii și mii de oameni (Românii morți în Galiția pentru Unguri N. A.) ar fi murit într'adevăr fără ea din sângele lor să răsară sămănătura de dreptate a viitorului. Să ne temem de cei cari trăesc, dar dacă nu ne vom face datoria, de pe toate acele câmpii de luptă se va ridica un blestem nefârșit asupra noastră și asupra tuturor vrășmașilor noștrii. Și în fruntea celor căzuți acolo, eu văd pe Voevodul lor, care cu veacuri înainte i-a precedat în moarte. Sfântul său cap zace în Mănăstirea Dealului; i-am gătit mormânt de marmură, dar împrejurări au venit, cari ne-au împiedecat de a-l așeza acolo. Ci n'au fost împrejurări, și voința lui este aceea care ne-a împiedecat de a-i pecetlui peste creștet lespedeaa de marmură. El așteaptă: moaștele sunt acolo, mormântul este; un singur lucru lipsește încă: acel giulgiu care trebuie să fie cel dintâi steag cucerit în contra asasinilor săi.

Tineret al României, să fii viteaz și să dai lui Mihai

Viteazul singurul giulgiu în care se pot odihni rămășițele lui“.

Astfel a vorbit d. Iorga la București și în acelaș sens a vorbit ceva mai târziu la întrunirile Ligei ținute la Iași și la Galați. Era Iorga al nostru, vechiul stăpân al sufletelor noastre, cărmuitorul destinelor istorice ale neamului...

Dar dela o vreme încoace d. Iorga iarăși s'a retras de pe arenă. De odată cu aceasta a amuțit și „Liga culturală“ întreagă. De mai bine de două luni de zile d. Iorga nu mai poate fi văzut nicăiri, nu mai poate fi auzit, nu mai poate fi cetit... Aluziile întâmplătoare spune printre rânduri în „Neamul românesc“, precum și unele declarații ale d-sale din ultimul timp n'au făcut decât să dezoleze mii și mii de suflete, cari așteptau, în aceste vremuri grele, întărire și mângâiere. Rugat în zilele din urmă de unul dintre aceștia ca să vie și să împărștie nedumerirea care ne slăbește și ne ucide orice putere, d-l Iorga răspunde prin articolul „*Politică națională activă și politică națională contemplativă*“, pe care-l reproducem întreg în acest număr, și la care noi vom răspunde numai în câteva cuvinte.

D-l Iorga, pe care credem că l-am înțeles bine, susține că nu suntem în stare să facem ceea ce cu toți voim, adică *războiul pentru întregirea neamului*. Ei bine, noi credem și acum că acest război *trebuie* făcut cu orice preț, după ce el va fi pregătit cât se va putea mai bine. Fără acest războiu nu numai că nu vom câștiga ceea ce e al nostru, dar vom pierde și ceea ce avem; ne vom pierde sufletul și vom pierde orice justificare morală de a mai trăi ca popor. Ori cum se vor desfășura evenimentele pe marile teatre de războiu streine, România trebuie să-și facă datoria față de idealul ei. Altfel ar dovedi că n'are un ideal, iar popoarele fără ideal n'au drept la viață în vremuri ca acestea, când și cele mai mari popoare își cumpără atât de scump acest drept sfânt.

Cât ne privește pe noi, acești o mână de Ardeleni grupați în jurul „Tribunei“ vom mărturisii și de aci înainte crezul învățat dela d. Iorga și mărturisii și înainte de a veni în țară, crez cuprins în aceste cuvinte ale d-lui Iorga, spuse acum 10 ani:

„Tinerii se cade să fie focoși și încrezători și harnici; înțelepciunea prea desăvârșită, venită prea curând, se cheamă mai bine lipsă de viață și de inimă, decât dore de rasă. E bine însă când lângă tinerii adevărați tineri, sunt bătrânii vechii de bătrânețea lor, cari știu drumul pe care avântul tinerimii poate să se cheltuiască aducând adevărate foloase, iar nu să se risipească“.

Pe d-l Iorga noi îl revendicăm pentru noi tinerii, căci prea am fost învățați să-l vedem pururi focos, încrezător și harnic. Dacă însă d-sa s'ar socoti printre bătrâni, noi am vrea să-l știm un bătrân care să ne ducă pe drumul pe care avântul nostru să se cheltuiască aducând cel mai mare folos neamului, în aceste cele mai mari vremuri din viața lui.

G. Sima

„UNIVERSUL”

Noi Românii de peste munți ne obișnuisem a vedea în «*Universul*» din București cel mai serios și mai românesc organ din Regat, organ ale cărui înalte sentimente românești niciodată nu pot fi trase la îndoială. Această credință a noastră a mai fost întărită și de autoritățile ungurești cari, într'o bună zi, au oprit intrarea lui în Ungaria.

Trecuți în Regat, multă vreme lectura noastră de predilecție eră «*Universul*» nepărtinitor ale cărui informații, credeam noi, nu pot fi niciodată desmințite. Incetul pe incetul, însă, am început să descoperim în coloanele lui, uneori numai printre informațiuni, alteori printre telegrame sau chiar în articole — interpretări de fapte și stări cari nu conglausiau cu ceace crezusem noi că *trebuie* să fie «*Universul*». Incetul pe incetul am început să observăm că ziarul modestului Italian apucă o cale pe care nici un Român cu adevărate sentimente românești nu poate să-l urmeze. Și incetul pe incetul bănuiala noastră s'a prefăcut în certitudine: «*Universul a trecut în tabăra dușmană intereselor românești...*»

Și cum autoritățile ungurești ne întăriseră, prin prohibirea intrării «*Universului*» în Ungaria, că acest ziar este un ziar cu adevărat românesc, tot autoritățile ungurești, îngăduind acum distribuirea lui printre Românii din Ungaria, ne întărește în convingerea că acest ziar nu mai este ce-a fost.

Dar nu numai noi suntem de această convingere. Citiți, spre pildă, ce i se scrie ziarului «*Adevărul*» de un corespondent de peste munți:

„Opinia publică românească de aici (din Ungaria) a socotit până acum „*Universul*” ca organ românesc care nu face nici un fel de politică. Din faptul că acest ziar azi este citat de presa ungurească tot mai des și alături de zările declarate nemfophile „*Ziua*” „*Seara*” și „*Moldova*”, precum și faptul că de-o vreme încoace tot mai des se vede și prin orașele noastre — au fost de ajuns ca să imprime tuturor convingerea că „*Universul*” nu mai este ziarul care a fost și că în jurul lui s'a petrecut ceva. Noi ne-am obișnuit să ne cunoaștem prietenii și dușmanii cu absolută siguranță în oglinda presei ungurești, care niciodată n'a lădat vre-un ziar străin — cum laudă acum „*Universul*” — fără să aibe motive serioase s'o facă.

Dar certitudinea aceasta o au și alții din țara românească. Citiți, spre dildă, ce scrie d-l Nicolae Iorga în «*Neamul Românesc*»:

„Încă un steag care se scoboară încet pe sulii: al „Universului”. S-ar putea arăta cu precizie ziua chiar când această scoborire a început. Și ea se va urma până la capăt.

De ce?

Nu-mi va cere nimeni mie să resum romanul foileton care face plăcerea răutăcioasă a altora.

Dar un lucru îl voi observa:

Lumea noastră n'a voit un mare ziar având ca punct de plecare dorința de a servi, cu mijloacele unei perfecte moralități politice, singure scopurile cele mai înalte ale națiunii.

De ce?, și-au zis cu toții. Dar avem „Universul”...

Și astăzi voi face o singură constatare: *Întreprinderile comerciale pentru „luminarea opiniei publice” nu pot isprăvi decât așa cum isprăvesc astăzi „Universul”.*

Și «cum se scoboară steagul» se vede zi de zi tot mai limpede din chiar ceea ce scrie «Universul». Citiiți spre pildă ce scrie acest ziar în numărul său dela 22 Iulie despre «transitul munițiilor pentru Turcia». Intercalând, la început, după câteva argumente în favoarea permiterii transitului, cuvintele «spun unii», mai târziu tot mai mult își asumă argumentația aceasta a »unora» și încheie, ca dela sine, cu constatarea:

„Nu există decât două politici pentru noi: Ori refuzăm cererea Puterilor centrale și facem imediat act de inamicitate împotriva lor, ori o acceptăm sincer și onest, făcând astfel act de neutralitate... Ori războiu, ori neutralitate. Și una și alta nu se poate...”

Pentru «Universul» însă *neutralitatea* însemnează permiterea transitului de muniții pe seama Turcilor, adică alimentarea cu muniții a aliaților Austro-Germanilor.

Așa se scoboară încetul cu încetul steagul «Universului».

Cititor

DIN VIAȚA ARDEALULUI

Cum rămân satele pustii.—Într'o comună românească din Nordul Ardealului cu 972 locuitori români, au fost mobilizați până acuma 138 români, adică 15 procente. Dintre cei plecați în războiu se știe, (până la 1 lunie) că 16 au murit, 35 au fost răniți, (între cari 12 așa de grav încât au rămas neoameni pentru viața lor întreagă), iar 7 au ajuns prizonieri la Ruși.

Despre aceștia se știe că sunt morți, răniți sau prizonieri. Despre soarta celorlalți nu se știe însă nimic, dacă mai sunt vii sau au murit și ei de mult—pentru „gloria” țării ungurești.

Un album al eroilor români.—Asociațiunea culturală din Sibiu și Uniunea femeilor române din Brașov au luat inițiativa de-a alcătui un Album al morșilor români pe câmpurile de luptă. Acest album va cuprinde în afară de notițe biografice și, întru cât se poate, și fotografiile morșilor neamului românesc din Ardeal.

În legătură cu acest album, „Gazeta Transilvaniei” din Brașov mai face propunerea să se facă o colecție a tuturor documentelor uremii prin cari trecem: *scrisori, poezii, fotografii și obiecte interesante* aduse de pe câmpul de războiu, unde au pățimit ai noștri.

„Cu atât ne vom alege și noi din acest războiu!” Ne scrie un pletor de peste munți.

Da, cu atâta,—de nu vor opri Ungurii chiar și alcătuirea acestui album...

ROMÂNII ȘI UNGURII ÎN CURSUL RĂZBOIULUI MONDIAL

«Între români și unguri există o solidaritate superioară de interese politice. Cele două neamuri sunt deopotrivă de amenințate de primejdia puvoiiului slav. Orice conflicte, orice neînțelegeri trebuie deci să amuțească între ele. Strâns unite ele trebuie să lupte împotriva dușmanului comun care e Rusia».

Iată cuvinte pe cari le-au auzit deatâtea ori. De zeci de ani, de o jumătate de secol toți oamenii politici, toți scriitorii cari au studiat problema româno-maghiară dela înălțimea punctelor de vedere «superioare», «veșnice», au rostit aceste cuvinte. Solidaritatea intereselor româno-maghiare a fost totdeauna pe buzele tuturor oamenilor mari politici unguri și români. La noi, oamenii ca P. P. Carp, Titu Maiorescu, A. D. Xenopol, Dimitrie Sturdza etc. au predicat pacea, «impăcarea» româno-maghiară în vederea pericolului slav sau mai exact rusesc.

După atâtea decenii de preziceri și profeții, pericolul slav, iată-l în sfârșit aici. Ce e drept el nu a venit din inițiativa lui, ci prin provocarea unuia din cele două popoare amenințate. Și acesta ar fi primul lucru care ar trebui să ne puie pe gânduri...

Să ne întrebăm: care e evoluția ideii de «infrățire româno-maghiară» în cursul acestui război? Ce s'a făcut pentru a se apropia cât mai mult aceste popoare între dânsese și spre a le uni în fața vrășmașului comun?

Să vedem ce s'a făcut înainte de război.

Autorul războiului, sau unul din autorii lui, primul-ministru ungur a înțeles că înainte de a dezlănțui conflictul el trebuie să încerce a aplana diferendul româno-maghiar.

Aceasta-i geneza tratativelor româno-maghiare din iarna anului 1913/14. Dela început Contele Tisza ține să-și bruscheze partenerii. El cere ca partidul național român din Transilvania și Ungaria să se desființeze pur și simplu:

«Să înceteze odată pentru totdeauna orice grupare naționalistă» și «Cu partidele naționalităților nu voi încheia niciodată compromisuri», spune el în două rânduri în discursurile sale.

Intr'una din cuvântările sale din Cameră contele Tisza declară:
«Când d. deputat Vaida declară că poporul românesc are numai un singur factor cu misiunea și cu dreptul ca să urmeze

*tratative de pace și că factorul acesta este partidul național român, să-mi dați voie să vă spun că mă aflu în fața unui caz de **gran-domanie din cele mai amuzante**».*

După o introducere atât de delicată și grațioasă eră ușor de știut ce va urma. Tratatивele au eșuat pentrucă au fost conduse în acelaș spirit de îngâmfată intransigență a primului-ministru.

În definitiv propunerile guvernului unguresc nu au fost decât tot o injurie, atât erau de neînsemnate și jignitoare și atât de mare era prăpastia între lista de cereri românească și între concesiunile ungurești. Vom cita cel mult un singur pasaj din cuvântarea cu care contele Tisza a încheiat tratativele în Camera din Budapesta:

«...Repet, ar fi fost o nebunie și un act de sinucidere din partea statului maghiar, din partea națiunii maghiare executarea legilor create pe baze de premise false».

Această lege a cărei punere în aplicare ar fi fost o «nebie» și un «act de sinucidere națională» a națiunii maghiare eră... legea de naționalități din 1868. Legea asta, creată de doi oameni de stat unguri Deák, întemeietorul dualismului, și Otvás, nu recunoștea cu toate astea existența națiunii românești în Ungaria, refuza cele mai de seamă din revendicările noastre cum eră universitatea românească și făcea concesiuni limitate de cuvântul vag: «după posibilitate», cuprins în chiar textul legii.

Și această lege, absolut nesatisfăcătoare, executată, ar fi fost «un act de nebunie și sinucidere» pentru unguri, după contele Tisza.

A venit războiul. Românii au alergat la arme, după o clipă de speranță în intervenția României. Două săptămâni după declararea războiului, la 13 August 1914, ministrul de instrucție Bèla Iankovich adresează revizoratelor o circulară prin care face cunoscuta concesiune a celor două clase primare.

În realitate nu eră vorba de două clase primare românești, cum s'a crezut din greșeală în România. Faimoasa concesiune admitea numai ca în școalele de stat în cari se găseau și elevi români (o treime cel puțin), învățătorul ungur să întrebuițeze în mod auxiliar și limba românească pentru a înlesni—învățarea limbii ungurești. Limba românească eră deci degradată la rolul unui mijloc auxiliar al maghiarizării. «Concesiunea» asta eră condiționată și de alte restricțiuni cari o făceau cu totul iluzorie. Valoarea ei s'a arătat însă la sfârșitul anului școlar 1914/15. *Gazeta Transilvaniei* ne comunică

la această dată că în nici una din miile de școli de stat ungurești noua concesiune nu a fost executată. Ea a rămas deci slovă scrisă. Scopul ei fusese numai de a amăgi la începutul războiului pe români și pe România în care mișcarea națională pentru cucerirea Ardealului se ridicase furtunoasă.

*

Un pas mai departe. La 23 Septembrie 1914 primul ministru ungar adresează I. P. S. Sale mitropolitului român Ioan Meșianu o scrisoare mult comentată în ziare. Ar fi păcat să facem risipă de loc de a o mai reproduce odată. Se știe că ea e plină de fraze vagi despre «frăția între români și unguri», despre «solidaritatea românilor din Ungaria cu interesele de viață ale monarhiei și ale națiunii maghiare» etc. Numai la sfârșit contele Tisza pare a fi mai precis. «Simt, spune el, că astăzi putem merge mai departe fără a periclita punctele de vedere maghiare de stat și naționale. Poate fi luată în vedere o reformă a legii școlare care să considere dorințele cetățenilor noștri nemaghiari, privitoare la școlile profesionale».

Deci cuvinte frumoase, cuvinte ditirambice, dar nicio precizie. Și în definitiv, atunci când sute de mii de români luptau pe câmpurile Galiției pentru Statul ungar contele Tisza ce le făgăduia? O reformă parțială, vindecarea incompletă a uneia din nenumăratele răni din cari sângea neamul nostru, nu însănătoșirea lui completă.

*

Cu toate aceste români începuseră să nădăjduiască. Se credea că un început e făcut și că alte concesiuni vor urma. În presa din București unii naivi începuseră a vorbi de o mare concesiune unguerească: autonomia Transilvaniei, spre a se dobândi concursul României în războiul împotriva Rusiei. Șeful de atunci al partidului conservator d. Al Marghiloman, rosti cuvântul că M. Sa Impăratul Franz Iosef nu e numai regele Ungariei, ci are și fițul de «mare duce al Transilvaniei» și în această calitate va face dreptate provinciei sale românești.

Guvernul unguresc se găsea atunci în mare strâmtoare. Rușii invadaseră Galiția și Bucovina; linia Carpaților fusese trecută de cazaci, Budapesta și Viena păreau amenințate. Se părea că e momentul când guvernul unguresc în sfârșit va face în suprema-i strâmtoare un gest decisiv, o concesiune istorică.

Și iată comunicatul ce apărură atunci în ziarele noastre cari îl primiseră din Budapesta, din sorginte oficioasă:

Budapesta, 7 Octombrie.—„Unele ziare din București au publicat știria că președintele consiliului contele Tisza ar fi promis românilor din Ungaria autonomia Transilvaniei. Suntem în măsură a declara, că aceste pretinse informațiuni sunt povești fantastice scornite de ziarele ostile amicitiei dintre unguri și români. Fraternitatea dintre români și unguri se bazează pe adevăratele trebuinți ale acestora și nu-și află expresiunea în invențiuni ca cea sus menționată a căror realizare este în flagrantă contradicere cu principiile guvernului și a căror imposibilitate formează convingerea fiecărui român care cunoaște dreptul public al Ungariei“.

Comunicatul acesta — trebuie să o repetăm — e oficios și emană dela însuși primul-ministru ungur. Intr'un timp când rușii stăpâneau Galiția și Bucovina, guvernul unguresc publică o declarație ca aceasta și spulberă visurile și calculele tuturor filogermanilor și filoaustriacilor din România.

Niciodată, credem, ideia de împăcare și înfrățire între români și unguri nu a primit o lovitură mai decisivă. Niciodată nu s'ar fi putut aduce un serviciu mai mare românilor cari susțineau că o înțelegere pacinică între români și unguri e o imposibilitate; niciodată Regatul român nu ar fi avut mai multe motive militare și politice de a porni la războiul de dezrobire a Ardealului căruia i se refuza viața românească. Dar n'a pornit...

Să isprăvim. O jumătate de secol sau mai mult s'a vorbit neconținut despre solidaritatea interceselor româno maghiare, despre nevoia de a se împăca aste două popoare între ele în fața primejdiei rusești. Primejdia rusească a sosit, ea e în sfârșit prezentă. Și în acest moment istoric, provocat de unguri, pregătit prin «tratatavele» sterile de împăcare cu românii, poporul unguresc respinge cu un gest categoric și trufaș orice idee de împăcare, orice *modus vivendi*. Și aceasta în clipa când rușii trecuseră Carpații.

Numai biata naivitate românească mai speră încă: ungurii vor ceda după victorie, când rușii vor fi la Kiev și Moscva...

D. IORGA DESPRE POLITICA ACTUALĂ

Un Stat întemeiat de un singur popor, pe basă exclusiv națională, pătruns în toate rosturile și alcătuirile lui de un singur spirit național, având ca îndreptățire ființa și dezvoltarea unei națiuni, trebuie să aibă o politică națională, chiar dacă nu cuprinde între hotarele sale pe toți membrii națiunii, ba, mai mult: el trebuie să aibă cu atât mai mult o politică națională, interesându-se de toți membrii ei, urmărindu-i pas cu pas, ajutându-i la orice împrejurări, cu cât au rămas mai mulți «frați» în afară de granițele Statului național.

E, de sigur, cazul României. Mai mult sau mai puțin, mai exact sau mai strâmb, mai rar ori mai des, au văzut-o, au trebuit s'o vadă toți acei cari au făcut politică în România, dela începutul vieții noastre moderne până astăzi.

Accastă politică națională, preocupată de toate problemele unui neam și mișcată de, toate nevoile lui, poate duce la culmile cele mai mari ale triumfului și poate duce și la trista zăpăceală, la demoralizarea mucedă a celor mai dureroase desiluzii.

În cazul cel dintâu, Statul național și-a dat samă că i se cer sforțări extraordinare, că toată energia acelor cari sunt cuprinși supt steagul lui trebuie descoperită, legată solidar, educată, moralisată, întefită pentru atingerea unor anume scopuri, operă în care, pentru folosul tuturor, al celor liberi ca și al celor subjugați, se pot întrebuița numai încordările unora, ale celor liberi. Precum ochiul rămas să vadă singur câtă vreme cellalt, bolnav, stă acoperit și nu poate să ajute, își îndoeste puterile ca să vadă pentru amândoi și să arăte drumul ca și mai înrainte, așa trebuie să facă Statul celor liberi. Lene, discordie, apăsare a unora de alții, lux, intrigă, demoralizare,—acestea sunt pentru el păcate de moarte. Prin credința lui neînvingă în scopul ce este de urmărit, prin conștiința de câtă muncă trebuie pentru a-l atinge, el dă, în toate domeniile înțelegerii și minții ome-nești, roade care sunt mult mai presus decât temeiurile lui materiale, roade care-l fac să înfățișeze în adevăr și pe aceia cari deocamdată nu pot lucra, până ce se va ajunge a-i smulge din lanțuri și a-i așeza în aceleași rânduri ale muncii naționale.

Un astfel de Stat nu se poate descuraja și demoraliza. Se poate ca prilejul pentru întregirea dorită să nu vie, se poate ca el să-i scape din mână, prin socoteli greșite, prin fatale accidente, de care nimeni nu e răspunzător pe deplin. Se poate. Dar el, cu organizarea lui admirabilă, cu triumfătoarea lui cultură, cu solidaritatea lui de granit, rămâne. Pentru neizbânda momentană îl mângâie conștiința că *oricând poate face ceiace dorește, că el e suveran în a-și alege momentul. Biruința sigură o are înlăuntru înainte de a o avea în afară.*

Aceasta o aduce politica națională activă.

Dar este și o altă politică națională, a demoralisării și a de-sastrelor: *politica națională contemplativă*.

În acest cas, în Statul cu aspirații naționale, toți le împărtășesc. Unii au pentru dănsese un cult fanatic, feroce. Nu se poate zice că mii și mii de oameni nu sunt gata a-și da viața pentru ca acel lucru mare, care *trebuie* să fie adus la îndeplinire. Răsar dintre locuitorii acelei țări mari viteji, binefăcători iluștri. Străluciți poeți și adânci cugetători exprimă în versuri nemuritoare, în propoziții filosofice lapidare datoria națională.

Dar toți sunt, nu *îndemnați*, ci *vrăjiți* de ideal. Ei nu rămân în *lumea reală*, pe care n'o poți stăpâni și întrebuița decât frământând-o cu sudoarea în care picură sânge, ci uită de dânsa pentru a se pierde în *altă lume*. Energiile cele mai puternice, mințile cele mai limpede-văzătoare se absorb într'o evlavioasă contemplație. Pătrunse ca de un adevăr religios de neapărata biruință a Dreptului, ele nu se mai preocupă de condițiile în care se face izbândirea lui. Sigure de un ajutor providențial, ele nu bagă de seamă că în strătele mai joase, lăsate fără o necontenită ocupație disciplinată, fără o muncă în stare a-și da răsplata, fierbe tot mai mult invidia, discordia, ambiția personală, poita de traiu bun, luxul și demoralizarea, fermenți cari se mișcă vioi și producători de groaznice otrăvuri în gelatina molăie a lenii. / Central University Library Cluj

Atunci prilejurile pot să vie, dar națiunea n'are veghetorii cu ochii cei mai buni suiți pe turnurile cele mai înalte, și n'are nici acea societate supt arme care se ridică întreagă la un ușor semn venit de pe acea înălțime. Atunci mișcarea ce se produce nu e o pornire, ci o frământare.

Și totuși vor cu toții ceia ce nu sunt în stare a face. Vor și, neputând face, se învinuesc unii pe alții, pe când s'ar putea învinui pe toți laolaltă. Ura ce nu se poate cheltui contra dușmanului roade firele slabe ale puținei solidarități ce a rămas. Și, când prilejul a trecut, când s'a *constatat definitiv, iremisibil, că prilejul a trecut*, atunci nu mai sunt decât indivizi toropiți fiecare la locul lui, cari n'au măcar puterea de a se sfâșia între sine cu furia cari li arde, neputincioasă, în ochi.

Sunt zile în cari constatări ca acestea se impun minții, oricât ar fi de triste. Și e bine să le spui și altora. Odată cunoscută originea răului, poți face măcar un lucru: să nu te păstrezi și mai departe în mediul care l-a produs.

UNDE E VENIZELOS AL NOSTRU ?

De sigur, cu greu și-a putut ascunde cineva admirația, cetind în ziarele de zilele acestea o telegramă din Atena, în care se rezuma discursul rostit de Venizelos cu prilejul reluării șefiei partidului său.

Se cunosc în deajuns cauzele, pentru care cabinetul de sub presidenția lui Venizelos a fost silit să demisioneze acum 4 luni — ca să nu mai stăruim prea mult asupra lor. Reamintim doar că, adânc pătruns de importanța momentului unic ce se oferea atunci țării sale, Venizelos a cerut hotărît Suveranului ca Grecia să se alieze imediat Impătritei Infelegeri, participând în mod efectiv la forțarea Dardanelelor printr'o serioasă acțiune pe uscat. Regele n'a aprobat acest punct de vedere; Venizelos și-a dat demisia și, profund amărît, a anunțat că se retrage din viața politică.

Schimbarea de regim, prin chemarea lui Gunaris, și mai ales vestea aceasta ultimă a retragerii lui Venizelos, a produs o conster-nare fără margini în întreaga Grecie. Zădarnic se încercau comunicatele oficioase ale guvernului s'o ascundă; singur Regele Constantin, cumnatul Kaiserului, se va fi bucurând de scârba tuturor.

Iată însă că guvernul artificial al lui Gunaris se vede silit să facă noi alegeri, pentru a-și alcătui un Parlament care să-i susție politica. Toate straturile poporului au tresărit adânc și, cu o superbă independență, dădură un blam dârz celor ce se încercau să li silu-iască sentimentele: din vre-o 300 de locuri, cu toate presiunile dis-perate ale guvernului, 185 au fost dăruite venizeliștilor — deși aceștia se prezintaseră în alegeri fără șef.

Veni atunci rândul nației să se bucure, iar al Regelui să se scârbească. Și s'a scârbit atât de mult, încât puțin a lipsit ca boala, în care dăduse, să-l trimită pe lumea cealaltă.

Grație medicilor speciali trimiși în grabă de Kaiser, Regele e astăzi aproape restabilit și în afară de orice pericol.

* * *

Se vor fi speriat de sigur germanii la gândul că un amic atât de bun al lor ar putea să dispară și numărul inamicilor ar crește prin intrarea Greciei în arena războiului; — de aceia, fără îndoială,

au sărit cu-atâta zel în ajutorul Regelui bolnav. Nu cred însă să se bucure astăzi, când bolnavul e aproape sănătos și trebuie să se ocupe deci de afacerile politice ale țării, care, în timpul boalei sale, din respect pentru dânsul, fuseseră trecute un moment pe planul al doilea.

Așa se explică, îmi pare, stăruința evidentă a medicilor—probabil a acelorași medici «speciali» — în a recomanda acum repaos cât mai îndelungat convalescentului, iar nației, care devine tot mai nerăbdătoare, o liniște desăvârșită, «pentru a feri pe Suveran de orice emoții»...

Se vede însă că lui Venizelos i-a devenit cam suspectă această nesfârșită comedie. Și iață-l prin urmare astăzi, reintrând în viața politică a țării sale, prin pronunțarea strălucitului discurs de dăunazi; care, dat fiind tonul său ferm și vehement, face impresia de prevestire a unei mari campanii pentru determinarea atitudinii de neînăturat a Greciei față de actualul război european.

Dar ca să se vadă și mai bine cauzele ieșirii sale din rezerva ce și-o impusese și hotărîrea pe care o ia pentru viitor—să cităm din telegrama ziarelor următorul pasaj:

«A vestejit cu aceeași energie felul cum exploatează guvernul starea sănătății regelui.

«Vorbînd de versiunile ce circulă că guvernul ar proiecta o lovitură de stat (dizolvarea noiei Camere) d. Venizelos a zis că conștiința sa refuză să creadă acest lucru, dar dacă se va întâmpla, națiunea elenică, liberală din fire, va impune voința și drepturile ei...»

Și sântem siguri că așa va face brava națiune elenică—dacă, până atunci, guvernul Gunaris nu se va retrage singur dela cărma statului, pentru a face loc unui cabinet venizelist.

Ce va urma după aceea?

Nu va trece mult și Grecia va intra deasemeni în războiul actual, pentru a-și valorifica drepturile și interesele sale legitime.

Iar noi?... Noi, vom privi, ca și dăunazi, la intrarea în acțiune a Italiei, așteptând mereu să sune «ceasul hotărîrei supreme»...

De ce însă Grecia—pentru care, până eri, aveam numai cuvînte

de dispreț și ridiculizare—va fi capabilă să facă gestul eroic ce i se cere, iar noi vom aștepta neconțenit?... Constatăm fără șovăire:

— Nouă ni lipsește un Venizelos.

* * *

Priviți numai la manifestațiunile atât de mărețe ale «Acțiunei Naționale» și vă veți convinge că afirmațiunea de mai sus e dreaptă.

Poporul, poporul conștient, incontestabil, aproape în unanimitate vrea războiul împotriva Austro-Ungariei. În fruntea lui s'au pus cele mai mari figuri din galeria noastră politică. Toți oamenii aceștia însemnați—având și merite în conducerea de până acum a statului—au cerut și cer cu destulă hotărâre acelaș lucru.

Cu joată frumusețea impunătoarelor întruniri ale «Acțiunii», observați însă bine și veți vedea că mulțimea care se agită cu destulă convingere, se agită totuși cu oarecare rezervă. Unui observator atent lucrul acesta nu-i poate scăpa.

Pricina acestei discrete rezerve rezidă, cred, în calitatea frunțașilor acționiști.

Cine s'ar putea îndoi de eminențele însușiri ale unor bărbați politici ca d-nii: N. Filipescu, Take Ionescu, Delavrancea, Dr. Istrati...? Totuși mulțimea nu reacționează cu destulă tărie la apelul lor—de ce să nu spunem adevărul?—*pentru că aceștia și înaintașii lor au guvernat fara, după regimul cunoscut, timp de aproape cinci decenii.*

Dar iată ce mărturisește însuși d. Take Ionescu, (ziarul «Gloria» An. I, No. 1) cu privire la răspunderea sa și a tuturor guvernanților pentru lipsa de pregătire suficientă a țării — moralicește, diplomaticește și din punctul de vedere al armamentului — față de chemarea imperioasă care ne-a surprins astăzi:

*«Istoria va fi nemiloasă cu noi toți oamenii politici
«cari am avut răspunderea guvernării acestei țări, și
«Istoria va avea dreptate».*

Da, așa e: Istoria va avea dreptate. Până atunci însă cele mai mari interese naționale suferă.

Și cine știe câte vom mai avea de îndurat, numai dacă se va întâmpla iarăși, ca un noroc orb — norocul nostru providențial — să ni vină în ajutor.

Altminteri zădarnic se agită «Acțiunea», bazându-se pe intuiția sănătoasă a mulțimei—deși aceasta ni se pare tuturor mai sigură decât calculele diplomatice ale guvernului.

Un singur lucru poate da manifestajiilor naționale puterea înfricoșătoare, de neînălțurat, a forțelor elementare ale națurii: în fruntea manifestanților, «Creta română» să trimită pe un om, al cărui ascendent moral să fie cel puțin egal cu acel al fostului prim-ministru grec. Un om a cărui neprihănire sufletească, ochi de vultur, glas de bronz, eroism... să sintetizeze tot ce poate da nația aceasta mai curat și mai bun.

Atunci—nimeni și nimic n'ar mai putea rezista furtunei aducătoare de ploae rodnică.

Dar: unde e Venizelos al nostru?...

Simt că glasul-mi desnăajduit strigă în pustiu...¹⁾

Șt. P. Moldovanu

1) *Nota Redacției.* Am publicat acest articol deși nu suntem cu totul de acord cu cuprinsul lui. Noi nu avem impresiunea că, față de fruntașii „acționiști”, publicul manifestă o discretă rezervă. Dimpotrivă ni se pare că încrederea tuturor bunilor români merge întreagă și neprecupețită către ei, chiar când chestiuni de politică internă i-au despărțit odinioară de șefii mișcării naționale de astăzi. Și este bine să fie așa. Sunt însă persoane, mai ales din generația mai nouă, cari neapărat își dau seama că, întrucât realizarea idealului național azi e primejduită și întrucât ea nu a fost pregătită îndeajuns, vina o poartă în mod solidar toți conducătorii politici ai României. Într'un avânt de frumoasă francheță, d. Tache Ionescu recunoaște el însuși această vinovăție a tuturor oamenilor politici români.

Articolul de mai sus izvorăște și el din această convingere. Din respect pentru ea, împărtășind-o chiar fără rezervă, publicăm cu plăcere expunerile d-lui Șt. P. Moldovanu al cărui scris cald și îngrijit, cunoscut și cititorilor de peste munți a contribuit să fie viu interesul Ardealului pentru viața culturală din Regat.

CRONICA

Politice.

Cuvântările contelui Tisza.—Contele Ștefan Tisza a pus să se publice discursurile sale rostite asupra chestiunii românești într'o ediție românească. Broșura a fost răspândită cu profuziune în toată țara românească în mod gratuit, ca toată această marfă ieftină... și bună ce ne vine din Austro-Germania. Nouă ne pare bine de întinsa publicitate pe care contele Tisza o dă cuvântărilor sale, căci ea e cel mai bun mijloc de a servi în sprijinul vechii noastre teze că o „împăcare“ între români și unguri nu e cu putință.

Iată de pildă ce serie d. Gh. Adamescu în „Democrația!“ De aceea socotim că opera „Românului iubitor de adevăr“ (care figurează ca autorul traducerii pe carte) nu a fost zadarnică, dar poate să renunțe la celelalte broșuri, căci prin această s'a stabilit în mod temeinic că contele Ștefan Tisza nu este amicul românilor“.

Vitejie tragică.—Comunicatul oficial austriac dela 21 Iulie, vorbește din nou cu elogii de vitejia românească. Regimentul 50 a eucerit singur patru puncte de sprijin rusești. Pentru noi aceste știri departe de a ne bucura sunt prilejuri de înmîită durere. Fiecare punct de sprijin rusesc eucerit e un mormânt în care zac sute de vieți românești îngropate. Și fiecare nouă laudă austriacă e un nou act din tragedia înfrîtoare a neamului nostru.

Autonomia Poloniei.—Primul-ministru rus d. Goremâchin a declarat că manifestul marelui duce Nicolae care făgăduia autonomia Poloniei va fi menținut și va reglementa în mod definitiv și irevocabil soarta Poloniei în acest sens. Față de această declarație a primului-ministru rus, amintim declarația de astă toamnă a contelui Tisza (reprodusă în altă parte în numărul nostru prezent) că acel ce vorbește de autonomia Ardealului, e „dușmanul frăției între români și unguri“. Intre români și utguri „frăție nu poate să fie decât cu condiție ca românii să se lase împilați și maghiarizați.

Slaviciu pribeag.—Citim în „Epoca“ De câteva zile circulă un svon ciudat: *Ion Slavici*, directorul unui ziar publicat de legațiunea germană pentru a apăra interesele ungurești, a părăsit—sau a fost silit să părăsească—direcțiunea aceluia ziar. Fapt e că ziarul în chestiune a anunțat că „d. Slavici, directorul ziarului nostru, fiind în concediu etc.“

Ca motiv al plecării d-lui Slavici se invoacă nesupunerea sa față de germanii stăpânii ziarului în chestiune și a altor ziare de aceeași speță. Ci-că germanii ar fi comandat d-lui Slavici să scrie un articol împotriva guvernului român, pentru că nu îngăduie transitul de muniții pe seama Turciei și d. Slavici ar fi refuzat.

Și iată-l pe d. Slavici din nou în căutarea unui stăpân, pe care să-l servească fără a trebui să injure guvernul, pentru că d. Slavici a fost în totdeauna prieten al guvernelor, ori cari ar fi fost ele.

În Viena, pe vremuri, a fost prieten al guvernului austriac, în Budapesta, înainte cu câțiva ani, a fost prietenul guvernului unguresc, în București, acum a fost prietenul tuturor guvernelor din statele centrale...

Ce-ar zice d. Slavici la sfatul nostru de a merge în Turcia, la Constantinopol? Sau în Bulgaria, la Sofia? Sau ori unde ar vrea el, căci în țara românească credem că nu va mai găsi nicăieri loc,—nici chiar la... *Academia Română!*“

Din reviste și ziare

Vreme nouă e o revistă culturală-națională călăuzită de idealul național pe care-l cultivă cu căldură, cu pricepere și măsură. O recomandăm cititorilor noștri.

CASĂ FONDATĂ IN 1866

FURNIZORUL CURȚEI REGALE

EXPLOATĂRI PROPRII de PĂDURI de STEJAR și BRAD

MARE DEPOZIT DE CHERESTEA ȘI FIERARIE

ȘI PRIMA FABRICĂ ROMANEASCĂ PENTRU
INDUSTRIA LEMNULUI

GHEORGHE BARBULESCU
(PLOEȘTI)

CENTRALA:

CALEA CAMPINEI No. 64

FABRICA:

CALEA OILOR No. 114-118

FILIALA: VIA STELA, VALEA-CĂLUGĂREASCĂ

Raton special pentru Mobile și Tâmplărie în orice stil și de comandă

PARCHETE SPECIALE DE STEJAR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gh. Ionescu & S. Rădulescu

Fost VASILE GHEORGHIU & C-nie

PLOEȘTI

MAGAZIN DE PIELARIE

FABRICA DE TABACARIE

și

EXPLOATARI DE PADURI

LEMNE DE FOC SI DE CONSTRUCTIE

COLABORATORI:

Zaharia Bârsan, Sever Bocu, Dr. C. Bucșan, D. N. Ciotori, Iuliu Enescu, Aurel Esca, I. Al-George, Ion Moța, Em. Panaitescu, Gh. Popp, Virgil Al. Popescu, N. I. Rusu, Iosif Schiopul, Dr. O. Ghibu, Gh. Stoica, I. U. Soricu, Oct. C. Tăslăuanu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Toate cererile de abonament, schimbările de adrese, reclamații asupra numerilor neprimite, plata abonamentelor se vor face la Administrația revistei: Craiova, Tipografia „Ramuri“, Str. Liceului No. 5.

ABONAMENTUL:

1 an — 10 lei

6 luni — 5 lei